

Havlíčková Kysová, Šárka

Poznámka k formální úpravě a přepisu sanskrtských termínů

In: Havlíčková Kysová, Šárka. *Hastábhinaja : gesta rukou v tradičním divadelním umění Indie*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2013, pp. 9-10

ISBN 978-80-210-6406-5

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/129596>

Access Date: 24. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Poznámka k formální úpravě a přepisu sanskrtských termínů

V rámci této studie užíváme řadu sanskrtských výrazů. Vzhledem k tomu, že si neklademe nároky učinit text prací čistě indologickou, ale především teatrologickou, snažili jsme se sanskrtské termíny co nejvíce zpřístupnit čtenáři, který nemá indologické vzdělání. Proto nejčastěji uvádíme český, tzv. populární přepis sanskrtských slov. U stěžejních a v českém teatrologickém prostředí spíše nových sanskrtských termínů uvádíme při jejich prvním užití i podobu daného výrazu v písmu dévanágarí a vedle ní i jeho tzv. vědeckou transkripci. Tyto dva tvary nejčastěji představujeme přímo v textu v závorce, popřípadě v poznámce pod čarou. V příloze se omezujeme u názvů konkrétních gest jen na podobu slova v dévanágarí, opět zpravidla u prvního užití výrazu v rámci přílohy, a na tvar slova v populárním přepisu. Přednost populární transkripci dáváme především z toho důvodu, abychom usnadnili orientaci v již tak dosti komplikované a do značné míry neznámé tematické oblasti, ačkoliv si uvědomujeme jistou problematičnost užívání tohoto druhu přepisu.

Při vědecké transkripci se držíme především úzu *Učebnice sanskrtu* (Strnad a Zbavítel 2006), při populárním přepisu pak respektujeme dosavadní českou písemnou tradici zabývající se především indickou literaturou, divadlem či mytologií.¹

Při přepisování názvů současných indických institucí, například divadelních škol, a vlastních jmen odborníků respektujeme jejich originální znění, tj. nepřizpůsobujeme je českému pravopisu. Vlastní jména počešťujeme jen v tom případě, kdy jde o již v češtině zavedený tvar, například Kálidása apod., nebo pokud jde o slovo, které se

1) Přihlížíme především k publikacím *Průvodce dějinami staroindické literatury* (Vacek a Zbavítel 1996), *Pod praporem krále nebes. Divadlo v Indii* (Kalvodová a Zbavítel 1987) a k článku „Divadelní kultura starověké Indie“ (Zbavítel 1973).

v naší práci vyskytuje častěji, například název hereckého manuálu (*Hastalakṣanadīpika* a další), jenž navíc tematicky navazuje na v češtině již známou *Nátjaśāstru*. U zeměpisných názvů se držíme zavedeného českého přepisu, je-li v konkrétním případě k dispozici.²

V řadě případů jsme se při přepisování sanskrtských termínů, přebíraných od indických odborníků, setkali s jistými nepřesnostmi a variantami, které mnohdy zcela zásadně mění význam daného slova. V těchto případech jsme se na základě pečlivého zkoumání snažili určit správnou podobu slova, čemuž jsme mnohdy museli, zpravidla na základě kontextu, přizpůsobit i pravopis, v dévanágarí či v transliteraci. V případech, kdy byly vzhledem k možným uváděným významům přípustné obě varianty, vzali jsme je v úvahu obě. Nutno však podotknout, že šlo o problém vyskytující se především v současných manuálech, které kombinují výklad v sanskrtu s angličtinou.³

2) Nejrozsáhlejší přehled českých ekvivalentů indických zeměpisných názvů je uveden v českém překladu kulturního atlasu *Svět Indie* (Johnson 1998). Seznam zeměpisných názvů v něm uvedený do češtiny přeložil Jaroslav Vacek. Není-li tedy konkrétní název uveden v této publikaci, zachováváme jeho anglický přepis, s nímž jsme se při naší práci nejčastěji setkali.

3) V této souvislosti dochází často k chybám, které jsou založeny na nepřesném přepisu termínu ze staršího pramene, například z *Nátjaśāstry*. Zřejmě nejčastěji dochází k záměně neaspirované souhlásky za aspirovanou apod.